

RYTŲ PRŪSIJOS LIETUVIŲ KALBOS ELEMENTAI DABARTINĖJE BENDRINĖJE LIETUVIŲ KALBOJE

V. RIMŠA

Pastaruoju metu bendrinės kalbos pagrindu paprastai laikoma vakarų aukštaičių kauniškių (pietinių vakarų aukštaičių) tarmė, o Jablonskis – dabartinės bendrinės lietuvių kalbos kūrėju ar netgi tėvu, sukūrusiu šią kalbą savo gimtosios „suvalkiečių“ tarmės pagrindu. Tokią pažiūrą reikia kiek patikslinti.

Lietuvių rašomosios kalbos pradžia galima laikyti 1547 m. išleistą Mažvydo katekizmą. 1625 m. išleistame Dovydo psalmyno vertime Rytų Prūsijos lietuvių raštijoje galutinai įtvirtinama bendrinė rašomoji kalba, susiformavusi Rytų Prūsijos vakarų aukštaičių tarmės pagrindu. Danielius Kleinas 1653 ir 1654 metų gramatikose tą kalbą kodifikavo, ir nuo XVII a. II pusės Rytų Prūsijoje egzistavo palyginti vieninga bendrinė lietuvių kalba.

XIX a. antroje pusėje Rytų Prūsijos bendrinė lietuvių kalba per Šleicherio, Kuršaičio gramatikas bei kitus veikalus, 1883 metais Tilžėje pradėta leisti „Aušra“, pasisavinusią „tą pačią rašomosios kalbos lytį, kuri tuomet jau buvo nusistovėjusi Prūsų, arba Mažojoje, Lietuvoje“¹, ir kitus Rytų Prūsijoje leidžiamus lietuvių laikraščius darė didelę įtaką šiapus sienos besiformuojančiai raštų kalbai².

Jau Kuršaitis savo gramatikoje nurodė, kad tarmė, esanti tarp Stalupėnų ir Kauono, yra lietuvių rašomosios kalbos tarmė³. Būga manė, kad „šių dienų rašomąją kalbą mes gavom iš Mažosios Lietuvos“⁴. Nuo 1915 m. ir ypač po „Mūsų rašybos“ pasirodymo 1917 m. išgalėjo pažiūra, kad bendrinės kalbos pamatą sudaro panemuniečių aukštaičių tarmė, apimanti „tą mūsų krašto kalbos ruožą, kuris eina, abypusiai Nemuno, per Prūsus į Baltijos jūrą“⁵, t. y. toji, kuri kaip tik ir buvo vartojama Rytų Prūsijos lietuvių raštuose⁶.

¹ K. Būga, Rinkiniai raštai (toliau – Būga RR), III, V., 1961, p. 800.

² Žr. Būga RR III 800; J. Otrębski, Gramatyka języka litewskiego, I, Warszawa, 1958, p. 57–59; J. Palionis, Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVII a., V., 1967, p. 7, 65.

³ Friedrich Kurschat, Grammatik der litauischen Sprache (toliau – Kurschat Gr.), Halle, 1876, p. 9–10.

⁴ Būga RR III 800.

⁵ Jablonskio raštai (toliau – JR), III, 1934, p. 91.

⁶ Terminas *panemuniečiai* taip pat dažnai vartojamas „Mūsų rašyboje“ (JR III 123–200; žr. dar: Būga RR II 24; J. Jablonskis, Rinkiniai raštai (toliau – Jablonskis RR), I, V., 1957, p. 551).

Tiesa, 1901 m. gramatikos pratarinėje Jablonskis atskiria „suvalkiečius“ nuo Rytų Prūsijos lietuvių tarmės, pastarosios tarsi nebelaikydamas bendrinės kalbos pagrindu⁷. Bet „Mūsų rašyboje“ (1917 m.) ir net paskutiniame savo veikalė – „Linksnuose ir prielinksniuose“ (1928 m.), rašydamas apie raštų kalbos tarmę, kalbininkas vartoja *panemuniečių* terminą.

Pirmoji normatyvinė dabartinės bendrinės lietuvių kalbos gramatika išaugo iš „Lietuviškos gramatikėlės“, šapirografu multiplikuotos Dorpate (Tartu) 1899 m. pavasarį, kurios konspektą Petras Avižonis parašė, naudodamasis daugiausia Rytų Prūsijos lietuvių Kuršaičio gramatika⁸.

Tiesa, gramatikai įtakos galėjo turėti ir žemaičio Jauniaus gramatika⁹; tačiau Jablonskis buvo susipažinęs ir su Šleicherio gramatika¹⁰, to meto periodika, kuri daugiausia buvo pasisavinusi Rytų Prūsijos bendrinės lietuvių kalbos elementu¹¹.

Taigi Jablonskis daugiausia rėmėsi Rytų Prūsijos bendrinės lietuvių kalbos, ypač Kuršaičio gramatikos, duomenimis, be abejo, lygindamas juos su savo gimtosios tarmės faktais. Jeigu koks nors Rytų Prūsijos bendrinės lietuvių kalbos elementas skirdavosi nuo jo gimtosios tarmės elemento, Jablonskis, šioje gramatikoje pripažindamas „raštų tarmę“ „paprastąją suvalkiečių tarmę“, t. y. dabartinę vakarų aukštaičių kaudiškių tarmę, dažniausiai stengdavosi suteikti pirmenybę savo tarmės elementui¹² arba bent pateikti jį kaip gretiminį variantą.

Tačiau dėl didžiulės įtakos to meto lietuvių raštijai nemaža Rytų Prūsijos bendrinės lietuvių kalbos elementų, net ir skirdamiesi nuo Jablonskio gimtosios tarmės elementų, turėjo būti pripažinti norminiais.

Vėlesniuose Jablonskio veikaluose Rytų Prūsijos lietuvių kalbos elementų, rodos, dar pagausėjo. Mat, siauresnės, tik Jablonskio gimtojoje šnektoje randamos tarmybės galėjo būti nepripažintos kitų lietuvių autorių bei visuomenės. Be to, Jablonskiui nemaža reikėjo padėti pastangų, norint išsaugoti kaip bendrinės kalbos pamatą netgi panemuniečių tarmę, kurios tik dalį sudarė Jablonskio gimtoji šnekta (panaemiesčiai, paprūsė, Griškabūdžio Rygiškiai¹³): juk kitų tarmių atstovai į bendrinę kalbą norėjo įdiegti savo tarmių elementų.

Tačiau Senas bendrinės kalbos tarme jau tেলাikė Jablonskio gimtąją tarmę, nors ir laikė „Kuršaičio dialektą“ labai artimu Didžiosios Lietuvos bendrinės kalbos tarmei¹⁴.

⁷ Jablonskis RR I 60.

⁸ Žr. J. Palionis, J. Jablonskis ir jo lietuvių kalbos vadovėliai, kn.: Jablonskis RR I 21 – 23 ir ten nurodytą literatūrą.

⁹ Ten pat, p. 31, 40.

¹⁰ Ten pat, p. 40.

¹¹ Plg. šio straipsnio p. 75.

¹² Jablonskis RR I 60; plg. p. 673 – 1 J. Palonio pastaba.

¹³ Jablonskis RR I 551.

¹⁴ A. Senn, Bemerkungen zu einem Wörterbuch der litauischen Sprache, „Tauta ir žodis“, IV, Kaunas, 1926, p. 655; A. Senn, Handbuch der litauischen Sprache, I, Heidelberg, 1966, p. 56.

Pastaroji nuomonė šiuo metu yra vyraujanti, nors Kabelka, aptardamas Donelaičio tarmę¹⁵, ir Žulys savo kandidatiniėje disertacijoje¹⁶, rodos, laikosi Kuršaičio, Jablonskio ir kitų to meto kalbininkų pažiūros.

Taigi teisingiausia būtų laikytis nuomonės, kad dabartinė bendrinė lietuvių kalba praktiškai yra ta pati Rytų Prūsijos bendrinė lietuvių kalba, perkelta į dabartinę Lietuvą ir kiek modifikuota, derinant su gyvąja panemuniečių aukštaičių tarme, tame tarpe su į šią tarmę įėjusia „suvalkiečių“ patarme bei Jablonskio gimtąja šnektą.

Diachroniniu požiūriu sunormintos bendrinės kalbos tarme reikėtų ir toliau laikyti panemuniečių tarmę, o sinchroniniu – tebeegzistuojančią vakarų aukštaičių kauniškių („suvalkiečių“) tarmę, kuri sudaro tik dalį buvusios bendrinės kalbos tarmės.

Kuri panemuniečių tarmės dalis (Rytų Prūsijos ar „suvalkiečių“) turėjo didesnę įtaką dabartinės bendrinės lietuvių kalbos susiformavimui, galima būtų spręsti, išnagrinėjus ne tik Rytų Prūsijos lietuvių kalbos, bet ir Jablonskio gimtosios šnektos elementus (besiskiriančius nuo Rytų Prūsijos lietuvių kalbos elementų) dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje.

Toliau panagrinėsime kai kuriuos, daugiausia morfologinius, Rytų Prūsijos lietuvių kalbos elementus dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje, į pastarąją kalbą įėjusius vien tik iš Rytų Prūsijos, t. y. tuos, kurie skiriasi nuo vakarų aukštaičių kauniškių tarmės atitikmenų (iš pastarosios tarmės duomenų daugiausia dėmesio skiriama artimesnių Jablonskio gimtinei šnektų faktams). Dabartinės bendrinės lietuvių kalbos elementai, bendri kauniškių tarmei ir Rytų Prūsijos lietuvių kalbai, čia nebus liečiami.

Kadangi dar nėra gerai ištirta Jablonskio gimtoji šnektą ir galimas Didžiosios Lietuvos senųjų raštų poveikis dabartinei bendrinei kalbai, šiame straipsnyje nagrinėjamus faktus Rytų Prūsijos lietuvių kalbos elementais dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje kartais tegalima laikyti sąlyginai¹⁷.

¹⁵ „Tai ta pati Rytų Prūsijos lietuvių tarmė, kuria turime gana gausią literatūrą, tai ta pati aukštaičių vakariečių pietiečių tarmė, kuri yra dabartinės lietuvių literatūrinės kalbos pagrindas“. – J. Kabelka, Kristijono Donelaičio raštų leksika, V., 1964, p. 39.

¹⁶ „J. Rėzos psalmynas ir kiek vėliau išleistas D. Kleino gramatikos Rytų Prūsijos raštuose įtvirtino vakarų aukštaičių tarmę. Kaip žinoma, dėl susiklosčiusių istorinių aplinkybių šia tarme remiasi ir mūsų dienų literatūrinė kalba“. – V. Žulys, Jono Rėzos raštų leksika, Filologijos mokslų kandidato disertacija (mašiništas VVU rankraštyne), I, V., 1970, p. IV.

¹⁷ Kauniškių tarmės duomenys imti iš Z. Zinkevičiaus „Lietuvių dialektologijos“, V., 1966, J. Senkaus straipsnių „Lietuvos TSR Mokslų akademijos Darbuose“ (Serija, A, V., 1958, II; 1959, II; 1960, I) ir „Lietuvių kalbotyros klausimuose“, III, V., 1959, „Lietuvių kalbos tarmių“ chrestomatijos, V., 1970 ir akademinio „Lietuvių kalbos žodyno“, o dabartinės bendrinės lietuvių kalbos normai nustatyti naudojama „Lietuvių kalbos gramatika“, I, V., 1965, J. Žiugždos „Lietuvių kalbos gramatika“, I, K., 1968, „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“, V., 1954, „Lietuvių kalbos rašybos žodynas“, K., 1948 ir „Lietuvių kalbos rašybos žodynas mokykloms“, K., 1966.

1. Visose lietuvių tarmėse formas, išsiskiriančias iš paradigmos didesniu skiemenų skaičiumi, linkstama trumpinti. Kauniškių tarmėje trumpinama: vns. įn. *akiñ, sianuñ, rãcium, manim*; vns. vt. *lõvo(j), girio(j), ùpẽ(j), baltð(j), saldžið(j), medinẽ(j), tõ(j), baltam, saldžiam*, dgs. įn. *žolẽm(s), baltõm(s), saldžiõm(s), medinẽm(s), akiñ*; dgs. vt. *svečiuõs, baltuõs, saldžiuõs, mediniuõs*; dgs. 1. *bẽgam*; dgs. 2. *bẽgat*. Kuršaičio gramatikoje, kaip ir dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje, norminėmis laikomos nesutrumpėjusios formos, pvz.: *wagimi*¹⁸, *dangumi* (198), *manimi* (230); *fwetyjẽ* (191), *geramẽ* (213), *waldžiomis* (172), *kraftũfẽ* (143), *fũkame* (274–275). Jablonskio veikaluose visà laikà vyravo pilnosios formos, tačiau neretai pasitaikydavo ir sutrumpintų. Jablonskis pilnšias formas pripažino norminėmis Rytų Prūsijos bendrinės lietuvių kalbos įtakoje. Prie šių formų įsigalėjimo dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje galėjo prisidėti ir Didžiosios Lietuvos senųjų raštų tradicija.

2. Visų kamienu vardažodžiai vakarų aukštaičių kauniškių tarmėje dažniausiai turi daugiskaitos naudininko formą be -s: *vaikám, várnóm, marčióm, dviem, visiẽm, gerieĩm, mum*. Kuršaitis vartojo formą su -s, pvz.: *kraftám*s (143), *fweczíám*s (145), *waldžióm*s (172), *žmonẽm*s (199, 205), *geriẽm*s (213), *mũm*s (230). Formos su -s buvo vartojamos visose Rytų Prūsijos lietuvių šnektose. Jablonskis tvartojo formą su -s, atskirdamas daugiskaitinę formą nuo dviskaitinės, neturinčios -s, ir savo kalbiniuose straipsniuose kovojo prieš formos be -s vartojimą daugiskaitai reikšti. Prie šios kovos prisidėjo ir Būga¹⁹. Jablonskio gimtojoje tarmėje bendrinės kalbos norminimo laikotarpiu galėjo būti vartojamos gretiminės formos su -s ir be -s. Forma su -s įsitvirtino dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje dėl Rytų Prūsijos ir iš dalies Didžiosios Lietuvos senųjų raštų tradicijos.

3. *i* kam. daiktavardžių daugiskaitos vietininkas Kuršaičio gramatikoje, kaip ir dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje, vartojamas su ilguoju nekirciuotu kamiengalio balsiu, pvz.: *naktyfẽ, wáltyfẽ* (191). Šiaurės vakarų kauniškiai dabar dažniausiai vartoja formas su trumpuoju kamiengalio balsiu, pvz., *akisẽ*. Bemaž visų pietryčių kauniškių įprastinis tarimas yra toks, kaip bendrinėje kalboje, tik vietoje kirčiavimo galūnėje čia kirtis dažniausiai yra kamiengalyje, pvz., *akýse*.

4. Senas pažymi, kad kirčiavimas *žmogus, žmogaus* atitinka rašomosios kalbos dialektui, tuo tarpu Kuršaičiui ir kitiems autoriams geriau žinoma forma *žmogùs, -gaùs*²⁰. Panašiai iš Jablonskio tarmės į bendrinę kalbą skverbtasi prieveiksmio formos *ilgai* vietoj įprastinės *ilgai*²¹.

¹⁸ Kurschat Gr. 191 (toliau šio veikalų puslapis žymimas tekste skliausteliuose).

¹⁹ Žr. JR III 107–109; Būga RR II 27.

²⁰ TŽ IV 659; žr. Friedrich Kurschat, Litauisch-deutsches Wörterbuch (toliau – Kurschat Wb.), Halle, 1883, p. 526.

²¹ TŽ IV 659; žr. Kurschat Wb., p. 144 *ilgas*, fem. -a; M. Niedermann, A. Senn, F. Brender, Wörterbuch der litauischen Schriftsprache. Litauisch-deutsch. I: A–K, Heidelberg 1932, p. 247 *ilgas m., á f., -a n.*

5. Vakarų aukštaičiai, daugelis žemaičių bei dalis rytų aukštaičių dabar kirčiuoja mot. g. būdvardžių vns. n. galūnę: *baltái, gražiái, žaliái*. Šakninis bei kamieninis kirčiavimas (*báltai, grāžiai, žāliai*) čia retas. Kuršaičio gramatikoje, kaip ir akademinėje gramatikoje, kirčiuojama šaknis: *gėrai, tūšcžiai, áiþkiai*²². 1901 ir 1922 m. gramatikose greičiausiai Rytų Prūsijos bendrinės lietuvių kalbos įtakoje, taip pat kirčiuojama šaknis: *gėrai, stāčiai*²³ ir *šáltai, stāčiai*²⁴. Toks kirčiavimas ir įsigalėjo.

6. Kuršaičio gramatikoje teigiama, kad *milijōnas* linksniuojamas ir kirčiuojamas kaip *pōnas*²⁵, vadinasi, II kirčiuote. Dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje šis žodis taip pat yra II kirčiuotės. Jablonskis *milijōno* tvirtagališką kirčiavimą²⁶ bus perėmęs iš Kuršaičio raštų, nes gyvojoje kalboje šis tarptautinis žodis, tur būt, dar buvo menkai paplitęs. Be to, dauguma kauniškių *milijoną* kirčiuoja I kirčiuote.

7. Vakarų aukštaičių tarmės plote dažniausiai vartojamos moteriškosios giminės parodomųjų ir kurių-ne-kurių kitų gimininių įvardžių vienaskaitos įnagininko ir daugiskaitos galininko formos su ilgosiomis galūnėmis, pvz.: *tą* arba *tái*; *aną, šią, já, jái*; *tąs, táis, anąs, šiąs, šitais, jás, jáis, katrąs*. Kuršaičio gramatikoje pagrindinėms pripažįstamos trumposios galūnės, pvz.: *tà (tá)*; *tás (tás)*²⁷. Jablonskis ilgą laiką rašė šių įvardžių galūninius balsius su nosinėmis, bet vėliau, veikiamas Rytų Prūsijos raštų kalbos, pradėjo rašyti be nosinių. 1922 m. gramatikoje norminėmis telaikomos trumposios galūnės.

8. Kauniškiai plačiausiai vartoja tariamosios nuosakos vienaskaitos I asmens formą su *-čia*, pvz., *būčia*. Tačiau formos su *-čiau* paprūsėje pasitaiko dažniau, negu kitose kauniškių šnektose. Rytų Prūsijos lietuvių šnektose forma su galūne *-au* buvo labai įsigalėjusi. Kuršaičio gramatikoje, kaip ir dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje, tevartojama forma su *-čiau*, pvz., *būčiau*²⁸, nors XVI a. Rytų Prūsijoje labiau buvo paplitusi forma su *-čia*²⁹. Jablonskio raštams labiau įprasta forma su *-čiau*. Gramatikose pastaroji forma vartojama kaip pagrindinė, o su *-čia* – kaip šalutinė.

9. Rytų Prūsijos bendrinėje lietuvių kalboje nuo seniausių laikų vartojamos veikiamosios rūšies dalyvių esamojo laiko vyr. gim. vns. v. iš dgs. v. formos su *-qs, -is, -q, -i*, pvz., Kleino gramatikoje – *wadinnqs, mylīs*³⁰, Kuršaičio – *fukqs, mylīs, fukā*,

²² Kurschat Gr. 216.

²³ Jablonskis RR I 81.

²⁴ Ten pat, p. 208.

²⁵ Kurschat Gr. 263, plg. 150.

²⁶ Jablonskis RR I 88.

²⁷ Kurschat Gr. 236.

²⁸ Ten pat, p. 288.

²⁹ Žr. Z. Zinkevičius, Lietuvių dialektologija, V., 1966, p. 363; Pirmoji lietuvių kalbos gramatika (toliau – PLKG), V., 1957, p. 476, 487, 490, 492, 494, 497, 499, 501.

³⁰ PLKG 504.

mylį³¹. Pastarosios formos buvo paplitusios ir Didžiosios Lietuvos senuosiuose raštuose. Kauniškiai paprastai vartoja formas su *-antis*, *-intis*, *-antys*, *-intys*, pvz.: *bėgantis*, *stóvintis*, *bėgantys*.

10. Būtojo kartinio laiko mot. g. dgs. v. linksniui reikšti kauniškių tarmėje vartojama senesnė – „vyriškosios giminės“ – forma, pvz., *bėgę*. Kuršaičio gramatikoje, kaip ir dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje, vartojamos skirtingos dgs. v. vyr. ir mot. giminės formos: *fùkę* ir *fùkusios*³². Jablonskis mot. g. formą *sùkusios*, matyt, pripažino Rytų Prūsijos lietuvių raštų kalbos įtakoje.

11. Kuršaičio veikaluose, kaip ir dabartinėje bendrinėje lietuvių kalboje, vartojamos prielinksnio *dėl* ir kitų žodžių su *dėl* formos, turinčios *é*, pvz.: *dél*³³, *délei*³⁴ ir t. t. Kauniškiai, kaip ir bemaž visi aukštaičiai, taip pat rytinė žemaičių dalis, šį prielinksni taria su *e* – *del*. Jablonskis dažniau vartojo formą su *e*, bet „Linksnuose ir prielinksniuose“ pagrindinėmis pripažino formas su *é* ir tokias jau vartojo iki savo gyvenimo pabaigos.

12. Rytų Prūsijos raštuose visą laiką vartojamas prielinksnio *tařp* ir jo darinių variantas su *a*, pvz.: Kleino gramatikoje – *tarp*, *tarpei*³⁵, Kuršaičio – *tařp*³⁶. Bet į lietuvių—vokiečių žodyną kaip gretiminis įtrauktas ir *terp*³⁷. Kauniškiai, kaip ir visi aukštaičiai ir nedidelis žemaičių pakraštėlis, vietoje bendrinės kalbos *tařp* sako *teřp*. Rytų Prūsijos lietuvių šnektose vyravo *tarp*, bet būta ir *terp*³⁸. Jablonskis paprastai vartodavo variantą su *a*. Šio kalbininko gramatikose variantas su *a* laikomas pagrindiniu, o su *e* – šalutiniu.

13. Kauniškiai turi *tečiaũ*||*tečiaũs* su *e*, greičiausiai, pagal *teip*||*taip*, *teřp*||*tařp*. Rytų Prūsijos raštuose nuo seniausių laikų vartojama forma su *a*, pvz., Kleino 1653 m. gramatikoje – *taczaũ*³⁹; Kuršaičio lietuvių—vokiečių žodyne – *tacziaũ*, *tacziaũs*⁴⁰. Jablonskis šį jungtuką vartojo gana retai. Apie 1904–6 m. jis dar vartojo formą su *e*: *tečiaus*⁴¹, *teciaũ*⁴². Bet 1922 m. gramatikoje jau tėra pripažįstama forma su *a*⁴³.

³¹ Kurschat Gr. 290.

³² Ten pat, p. 291.

³³ Kurschat Gr. 390; Kurschat Wb. 83.

³⁴ Kurschat Wb. 83.

³⁵ PLKG 509.

³⁶ Kurschat Gr. 401; Kurschat Wb. 448.

³⁷ Kurschat Wb. 454.

³⁸ Plg. J. Gerullis, Chr. Stang'as, Lietuvių žvejų tarmė Prūsijoje, K., 1933, p. 58.

³⁹ PLKG 510.

⁴⁰ Kurschat Wb. 446.

⁴¹ JR I 71, 73, 76, 141.

⁴² Ten pat, 70.

⁴³ Jablonskis RR I 351, 352.

Be iškeltų faktų, dabartinės bendrinės lietuvių kalbos reiškiniams susiformuoti didesnės ar mažesnės reikšmės galėjo turėti dar šie Rytų Prūsijos lietuvių kalbos elementai:

- a) priesaga *-ininkas* (su dvigarsiu *-in-*);
- b) veiksmažodžių bendraties galūnė *-ti*;
- c) pilnosios *yra, nėra, tėra, tebėra, nebėra, turi, nori* formos;
- d) veiksm. priešdėlis *tebe-*;
- e) tariamosios nuosakos dviskiemenių veiksmažodžių kirčiuoto šaknies ilgojo balsio ir daugiaskiemenių veiksmažodžių kirčiuotos priesagos tvirtapradė priegaidė;
- f) siekinys;
- g) prieveiksmio *taip* ir jo darinių formos su *a*;
- h) prieveiksmių *šeñ, teñ* dvigarsinės formos;
- i) *liñk* vartojimas polinksniu;
- k) prielinksnio *pro* vartojimas „pro ką nors kiaurai“ reikšme.

Rašybos srityje iš Rytų Prūsijos (Kuršaičio) gautas raidės *i* rašymas prieš užpakalinės eilės balsius po lūpinių *p, b* žodžio pradžioje (*piauti, bjaurus* vietoje istoriškai ir fonetiškai taisyklingo rašymo *pjauti, bjaurus*).

Toks nemažas elementų, besiskiriančių nuo Jablonskio gimtosios tarmės, kiekis patvirtina teiginį, jog Rytų Prūsijos lietuvių kalba, būdama archaiškesnė, negu „suvalkiečių“ tarmė, labiau derindamasi su daugelio tarmių ypatybėmis, turėdama 300 m. rašto tradicijas, praktiškai yra dabartinės bendrinės lietuvių kalbos pagrindas.

ЭЛЕМЕНТЫ ЛИТОВСКОГО ЯЗЫКА ВОСТОЧНОЙ ПРУССИИ В СОВРЕМЕННОМ ЛИТОВСКОМ ЛИТЕРАТУРНОМ ЯЗЫКЕ

Резюме

В статье описываются морфологические и некоторые другие элементы, которые вошли в современный литовский литературный язык из литовского языка Восточной Пруссии и отличаются от элементов родного диалекта И. Яблонска — автора первой нормативной литовской грамматики.

Большое количество элементов, отличающихся от родного диалекта И. Яблонска наряду с элементами, общими литовскому языку Восточной Пруссии и диалекту И. Яблонска, позволяют делать вывод, что литовский язык Восточной Пруссии фактически является основой современного литовского литературного языка.